६नाड़िकायां शाकभेदे भावप्र०। ७वाक्ये निरु०। सुश्रुते धमनीभेदकार्य्यादिकमुक्तं तच्च कायशब्दे १९१६ पृष्ठादौ दृश्यम्। ततः सिध्मा० लच्। धमनील तद्युक्ते त्रि०।

धम्मिल्ल पु० सौ० धम-विच् मिल-क पृषो० कर्म०। संयतेषु केशेषु (खोँपा)। कुसुमगर्भमौक्तिकादिना बहिर्बद्धे केशकलापे भरतः। "धम्मिल्ले नवमल्लिका समुदयो हस्ते सिताम्भोरुहम्" "धम्मिल्लमर्द्धमुक्तं कलयति तिलकं तथा शकलम्" सा० द०। पृषो० धम्मल धम्मिलावप्यत्र शब्दच०।

धय त्रि० धेट-श। पानकर्त्तरि धेटष्टित्त्वात् स्त्रियां ङीपि-प्राप्ते खशोऽन्यत्र नेष्यते इति हरदत्तोक्तेः न ङीप्।

धर त्रि०धृ-अच्। १धारके "रथचरणधराङ्गनाकराब्जैः" माघः गदाधरः चक्रधरः। २पर्वते ३कर्पासतूलके ४कूर्मराजे ५वसुभेदे च मेदि०। "उत्कं धरं द्रष्टुमवेक्ष्य शौरिम्" माघः। कूर्मराजस्य भूमिधारकत्वात् तथात्वम्। "धरो ध्रुवश्च सोमश्च अहश्चैवानिलोऽनलः। प्रत्यूषश्च प्रभाषश्च वसवोऽष्टाविति स्मृताः" भा० आ० ६६ अ०।

धरण त्रि० धृ-युच्। १धारके २अद्रिपतौ ३लोके ४स्थले ४धान्ये ५सूर्य्ये च पु०हेमच०। ७अर्कवृक्षे ८सेतौ त्रिका०। "तुल्या यवाभ्यां कथिताऽत्र गुञ्जा वल्लस्त्रिगुञ्जो धरणं च तेऽष्टौ" लीला० उक्ते ९चतुर्विंशतिरत्तिकामिते मानभेदे न०। "पलं सुवर्णाश्चत्वारः पलानि धरणं दशेति" मनूक्ते १०दशपलमितते ११पलस्य दशमांशे वैद्यकपरिभाषा "माषैश्चतुर्भिः शाणः स्यात् धरणः स निगद्यते। सुश्रुतोक्ते १२चतुर्माषकपरिमाणे पु०। भावे ल्युट्। १३धारणे न०। "सारं धरित्रीधरणक्षमञ्च" कुमा०।

धरणप्रिया० स्त्री जिनानां शासनदेवताभेदे हेमच०।

धरणि(णी) स्त्री धृ-अनि। १पृथिव्यां अमरः वा ङीप्। ङीबन्तः २शाल्मलिवृक्षे शब्दच०। ३कन्दभेदे राजनि०।

धरणि(णी)ज धरणितो जायते जन-ड। १मङ्गले २नरकासुरे च ३धरणिजातमात्रे त्रि० "धरणिजे चतुर्थगे ज्वरजठराश्रृगुद्भवः" वृ०स० १०४ अ०। ४सीतायां स्त्री।

धरणि(णी)धर पु० धरणिं(णीं) धरति धृ-अच् ६त०। १पर्वते २कच्छपे च राजनि०। ३विष्णौ हला० गोवर्द्धनधारित्वात्तस्य तथात्वं "स हि संवर्त्तको वह्निरनिलो धरणीधरः" विष्णुस०। "शेषदिग्गजादिरूपेण धरणीं धरतीति" भा०। "परमर्षिजनभुवनपतिः धरणिधरः श्रुतिविनयविधिः" भा०शा०३४८अ०। पर्वते "धरणीधरदुहितुर्भयादकौ" माघः। ६शिवे "प्रभवं सर्वभूतानां धारणं धरणीधरम्" भा० आश्व० ८ अ० शिवस्तवे

धरणि(णी)रुह पु० धरण्यां रोहति रुह-क ७त०। वृक्षे "धरणिरुहाधिरुहो बधूर्लतायाः" माघः।

धरणीकन्द पु० धरणीनामकः कन्दः। १कन्दभेदे कन्दालौ धाराकन्दे राजनि०।

धरणीकीलक पु० धरण्याः कीलक इव। पर्वते शब्दर०।

धरणि(णी)धृत् पु० धरणिं(णीं) धरति धृ-क्विप् तुक्। १पर्वते २अनन्ते देवे च "माहात्म्यं श्रोतुमिच्छामि। शेषस्य धरणीधृतः" हरिवं० १२० अ०।

धरणीपुर पु० धरण्याकारं पुरम्। धराकारे चतुरस्रे मण्डले न०। धरणीसदनादयोऽप्यत्र।

धरणीप्लव पु० धरण्याः प्लवो यस्मात्। समुद्रे त्रि०।

धरणीभृत् पु० धरणीं बिभर्त्ति भृ-क्विप् तुक् च। १पर्वते २विष्णौ ३अनन्ते च। "प्रावृषीवातिवृष्टानि शृङ्गाणि धरणीभृताम्" हरिवं० २४९ अ०।

धरणीश्वर पु० ६त०। १शिवे शब्दरत्ना० २भूमिपतौ ३विष्णौ च

धरणीसुत पु० ६त०। १मङ्गले अवानेयशब्दे दृश्यम्। २नरकासुरे कुजशब्दे दृश्यम्। ३सीतायां स्त्री कालिकापु०३७ अ० तत्कथा दृश्या।

धरा स्त्री धरति विश्वं धृ-अच्। १पृथिव्याम् अमरः २गर्भाशये ३मेदसि च मेदि० ३नाड्यां राजनि०। "धरायां तस्य संरम्भं सीताप्रत्यर्पणैषिणः" रघुः।

दानार्थकल्पितायां सुवर्णमयधरायां तद्विधानादि मत्स्यपुराणोक्तं हेमाद्रिदानखण्डे दर्शितं यथ.

"मत्स्य उवाच। अथातः सम्प्रवक्ष्यामि धरादानमनुत्तमम्। पापक्षयकरं नृणाममङ्गल्यविनाशनम्। कारयेत् पृथिवीं हैमीं जम्बुद्वीपानुकारिणीम्। मर्यादापर्वतवतीं मध्ये मेरुसमन्विताम्। लोकपालाष्टकोपेतां नववर्षसमन्विताम्। नदीनदशतोपेतामन्ते सागरवेष्टिताम्" "अनुकारिणीम् सदृशीमित्यर्थः। इह हि जम्बुद्वीपसदृशीं कुर्य्यादित्युक्तेः निखिलनगनगरसरोवरवनाद्यन्वितमहीसादृश्यप्राप्तौ मर्यादापर्वतवतीमित्यादिना तावन्मात्रान्वितधरण्यनुकार इति गम्यते। इतरथा सामान्येनैव तदवगतेर्विशेषानर्थक्यप्रसङ्गात्, तदयमर्थः हैमीं पृथ्वीं कुर्य्यादित्युक्ते सप्तद्वीपवत्याः प्रसङ्गे जम्बुद्वीपानुकारिणीमित्युच्यते तत्रापि नानापर्वतानुकारप्रसङ्गे मर्य्यादापर्वतवतीमिति" तथा सति मेरोरनुकरणप्राप्तौ मध्ये मेरुसमन्वितामिति